

Wojciech Kalinowski

Ochrona budownictwa przemysłowego - konferencja w Le Creusot (Francja)

Ochrona Zabytków 30/1-2 (116-117), 84

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

towane zostały w nową zaporę wielkiego zalewu, dzięki czemu ocalały, ale też straciły swą dawną funkcję. W innych wypadkach, zwłaszcza w Nietulisku, stan reliktyw budowli przemysłowych budzi wielkie obawy i wymaga szybkiej interwencji konserwatorskiej, jeżeli chcemy, aby te relikty przetrwały dalsze dziesięciolecie.

W czasie sesji, przy zwiedzaniu obiektów zabytkowych, wygłoszone zostały krótkie komunikaty dotyczące referatów, które w formie publikacji² wręczone zostały uczestnikom. Tematy referatów:

A. Massalski, *Kieleccyzna w czasach działalności Stanisława Staszica 1809—1826*;

² Materiały z sesji opublikowano w kolejnym zeszycie „Informatora TPGHiPS”, wrzesień 1976.

W. Różański, *Plany Stanisława Staszica w zakresie zagospodarowania doliny rzeki Kamiennej*;

J. Jasiuk, *Muzea techniki na terenie Zagłębia Staropolskiego*;

S. Miczalski, *Bobrza — początki wielkopiecownictwa na ziemiach polskich*;

Z. Rubinowski, *Staszycowska koncepcja rozwoju świętokrzyskiego górnictwa kruszcowego w świetle współczesnych badań geologicznych*;

Z. Wójcik, *Stanisław Staszic o budowie geologicznej i surowcach mineralnych regionu świętokrzyskiego*;

W. Kalinowski, *Udział Stanisława Staszica w procesach planowania przestrzennego w Królestwie Polskim*.

Punktem kulminacyjnym sesji było odsłonięcie brązowej tablicy w Bobrzy; tablica została wmurowana w dawny mur oporowy zakładów z inicjatywy Komisji Historii i Ochrony Zabytków Hutnictwa Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego w Polsce oraz TPGHiPS. Napis na tablicy brzmi: „Ten mur i pobliskie ruiny stanowią fragmenty wielkiej huty żelaza, której budowę rozpoczęto w 1825 r. Zmiana warunków politycznych i gospodarczych po upadku powstania listopadowego uniemożliwiła zakończenie tej inwestycji. Zachowane budowle są zabytkami polskiej sztuki inżynierskiej”. Dobrze byłoby, gdyby podobne tablice pojawiły się na innych zabytkach Zagłębia Staropolskiego, i aby te obiekty zostały objęte konserwacją oraz odpowiednim zagospodarowaniem turystycznym.

Wojciech Kalinowski

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW W SPRAWIE ZABYTKÓW TECHNIKI

W dniu 20.VIII.1976 r. zatwierdzony został projekt Uchwały Rady Ministrów w sprawie dalszego rozwoju i doskonalenia działalności Naczelnej Organizacji Technicznej i zrzeszonych w niej stowarzyszeń naukowo-technicznych. Paragraf 11 tej Uchwały dotyczy ochrony zabytków techniki i rozwoju muzealnictwa technicznego, którego główną placówką jest Muzeum Techniki NOT w Warszawie. W ust. 1, pkt 2, Uchwała zaleca wszechstronny rozwój tej placówki m.in. w zakresie propagowania tradycji i osiągnięć techniki oraz

gromadzenia i zabezpieczenia szczególnie cennych zabytków. Uchwała poleca (ust. 2, pkt 1), aby ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) zapewnił pomoc w prowadzeniu i rozwijaniu właściwych branżowo działów Muzeum Techniki NOT i aby minister kultury i sztuki w porozumieniu z ministrem nauki, szkolnictwa wyższego i techniki oraz z NOT utworzył ośrodek służący szkoleniu kadry dla muzealnictwa technicznego i ochrony zabytków techniki (ust. 2, pkt 2). Ci sami ministrowie, NOT oraz Polska Akademia Nauk mają zapew-

nić ochronę tych zabytków na terenie kraju (ust. 3), a kierownicy zainteresowanych resortów, działając w porozumieniu z ministrem kultury i sztuki oraz NOT, mają zobowiązać wielkie zakłady przemysłowe do roztaczania opieki i rozwijania innych form mecenatu nad zabytkami techniki. Mają również zapewnić na ten cel odpowiednie środki (ust. 4)¹.

¹ Uchwała nr 180 Rady Ministrów opublikowana została w Monitorze Polskim nr 36, poz. 159

OCHRONA BUDOWNICTWA PRZEMYSŁOWEGO — KONFERENCJA W LE CREUSOT (FRANCJA)

Z inicjatywy Écomusée de la Communauté Urbaine Le Creusot — Montceau-les-Mines, przy współudziale ICOM i ICOMOS odbyła się w dniach 21—22. IX. 1976 r. konferencja w Le Creusot, poświęcona sprawom badań, ochrony i konserwacji budownictwa przemysłowego. Prócz licznych specjalistów francuskich udział w konferencji wzięli przedstawiciele: Belgii, Czechosłowacji, Holandii, Indii, Kanady, RFN, Polski (prof. dr W. Kalinowski, doc. dr P. Smolarek, mgr K. Skalski), USA, Szwecji, Węgier i Wielkiej Brytanii.

W pierwszym dniu obrad na otwartej sesji plenarnej, po przywitaniu uczestników przez mera Le Creusot p. J.Ch. Comber, dyrektora Écomusée p. M. Evard, przedstawicieli ICOM (p. G.H. Rivière) i ICOMOS (p. P. Rodgers), referaty wygłosili: R.A. Buchanan, dyrektor Ośrodka Studiów Historii Techniki Uniwersytetu w Bath (*Zjawiska przemysłowe społeczeństw przedprzemysłowych*), F. Braudel, profesor Collège de France w Paryżu (*Spółczesność przemysłowa na drodze rozwoju ekonomicznego*) oraz G.H. Rivière, stały doradca ICOM (*Formy spuścizny przemysłowej*).

W dalszym ciągu obrady toczyły się w trzech grupach tematycznych:

1. *Badania naukowe i spuścizna historyczna* (raporty przedstawili: J. Kuba z Czechosłowacji, T.A. Sande ze Stanów Zjednoczonych oraz W. Kalinowski z Polski);

2. *Konserwacja osiedli przemysłowych, budynków i maszyn* (raporty przedstawili: M. Nisser ze Szwecji, F.R. du Vivier z Belgii oraz R. White z Wielkiej Brytanii);

3. *Prezentacja i animacja przemysłowych osiedli i budynków* (raporty wygłosili: N. Cossons z Wielkiej Brytanii, W. Kroker z RFN oraz W. Heacock ze Stanów Zjednoczonych).

Obrady odbywały się w Écomusée, mieszczącym się w pałacu La Verrerie z drugiej połowy XVIII w., w którym w latach 1786—1837 znajdowała się wielka manufaktura kryształów a następnie był siedzibą rodziny Schneider, założycieli wielkich zakładów metalowych w Le Creusot. Muzeum to poświęcone jest historii rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego i przemysłowego zespołu osiedleńczego Le Creusot — Montceau-les-Mines.

Organizatorzy konferencji umożliwili uczestnikom zapoznanie się z wieloma zabytkami na terenie Le Creusot (kolonia górnicza z początku XIX w., budynki przemysłowe zakładów f-my Schneider z połowy XIX w.), Montcenis i innych sąsiednich miejscowościach (kanał komunikacyjny ze schyłku XVIII w.).

Dzięki inicjatywie mgra arch. K. Skalskiego, pracownika naukowego Instytutu Środowiska (Institut de l'Environnement) w Paryżu, grupa polska przekazała wszystkim uczestnikom konferencji sześciostronnicową drukowaną informację o pracach nad historią i ochroną budownictwa przemysłowego w Polsce (z ilustracjami), wydaną po francusku jako załącznik do nr 16 „Biuletynu Informacyjnego” Instytutu Kształtowania Środowiska.

Konferencja była okazją do konfrontacji prac prowadzonych nad ochroną zabytkowego budownictwa przemysłowego w różnych krajach oraz — co należy szczególnie podkreślić — zaakcentowała aktywny udział ICOM i ICOMOS w pracach nad ochroną zabytków przemysłu i techniki.

Wojciech Kalinowski